

Osaamisperustainen erikoislääkärikoulutus — teoriasta käytäntöön

Johanna Rellman

Koulutuspäällikkö, koordinaattori

Tays Kehitysyhtiö ja Tampereen yliopisto

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN UUDISTUS - TAVOITTEET

1. Koulutuksen laadun parantaminen
2. Koulutusmäärien ohjaaminen

ERIKOISLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN RAKENNE

Asetus ei enää edellytä kuulustelua vaan osaamisen arvioinnin tavoista päättävät erikoisalajat valtakunnallisesti.

Työelämässä tarvittavien taitojen ja keskeisten työtehtävien osaamisen arviointi koko koulutuksen ajan (EPA:t, etapit)

Nykyinen vs. osaamisperustainen erikoislääkärikoulutus

- Tavanomaiset koulutusohjelmat on rakennettu **oppisisältöjen** perusteella, ja niissä luotetaan siihen, että työskentelemällä tietty aika alan erikoislääkärin ohjauksessa saavutetaan erikoislääkäriltä edellytettävä osaaminen.
- Osaamisperusteisessa koulutuksessa (competence based medical education, CBME) keskitytään **työelämässä tarvittavien taitojen** saavuttamiseen opiskelijälähtöisesti.
- Lisäksi opiskelijan **arviointi on jatkuva ja säännöllinen osa oppimisprosessia**, ja arviointi keskittyy tarvittavien taitojen ja osaamisen kehittämiseen, pelkän opiskelijan tietojen arvioinnin sijaan. Arvioinnin tarkoitus on ohjata oppimista.
- Taustalla nk. Bolognan prosessi, jossa tavoitteena on synnyttää aiempaa yhtenäisempi eurooppalainen korkeakoulualue. Ammattikoulut ovat kehitystyössä yliopistoja pitemmällä.

Nykyinen vs. osaamisperustainen koulutus

Nykyinen	Osaamisperustainen
Klinikassa vietetty aika	Jakson osaamistavoitteiden saavuttaminen
Lääketieteellinen tieto, toimenpidetaidot	Tiedot, taidot, asenteet määritellyt lääkärin työn keskeiset työtehtävät
Oppisisältökeskeisyys	Oppijakeskeisyys, itseohjautuva oppiminen
Osaamistavoitteet epäselvät	Osaamistavoitteet selkeästi määritellyt
Summatiivinen arviointi (testit, tentti)	Formatiivinen, oppimista edistävä arviointi rinnalle
Yksittäinen arviointi	Toistuvat, osaamistavoitteisiin perustuvat arvioinnit
Ohjaajan subjektiivinen arvio	Arvioinnin kriteerit kaikkien tiedossa
Palaute satunnaista ja usein henkilöön kohdistuvaa	Palaute strukturoitua, tavoitteena toimintatapojen kehittäminen
Lokikirja	Portfolio, reflektio, lokikirja

Tavoitteena valmius itsenäiseen erikoislääkärin työhön!

CanMEDS – lääkärin ammatillinen osaaminen

<http://www.royalcollege.ca/rcsite/canmeds/canmeds-framework-e>

Lääketieteellinen osaaminen ja toimenpidetaidot ovat suomalaisilla lääkäreillä perinteisesti vahvat, mutta lääkärin työ vaatii paljon muitakin taitoja.

Lääkärit toivovat enemmän koulutusta terveystaloudesta, toimintojen priorisoinnista sekä johtamisesta.

Mattila P, Parmanne P ym. Lääkäri 2018 – uusinta tutkimustietoa lääkäreistä ja erikoislääkärikoulutuksesta. Lääkärilehti 9/2020 s. 548 – 565.

Osaamisen arviointi erikoislääkärikoulutuksessa:

Mukailtu: William Iobst MD

CBME 5 CORE COMPONENTS				
OUTCOME COMPETENCIES	PROGRESSIVE SEQUENCING	TAILORED LEARNING EXPERIENCES	COMPETENCY- FOCUSED INSTRUCTION	PROGRAMMATIC ASSESSMENT

Osaamistavoitteet

Osaamisen
asteittainen
karttuminen

Joustava ja
yksilöllinen
koulutus

Tavoitteellinen
ohjaus

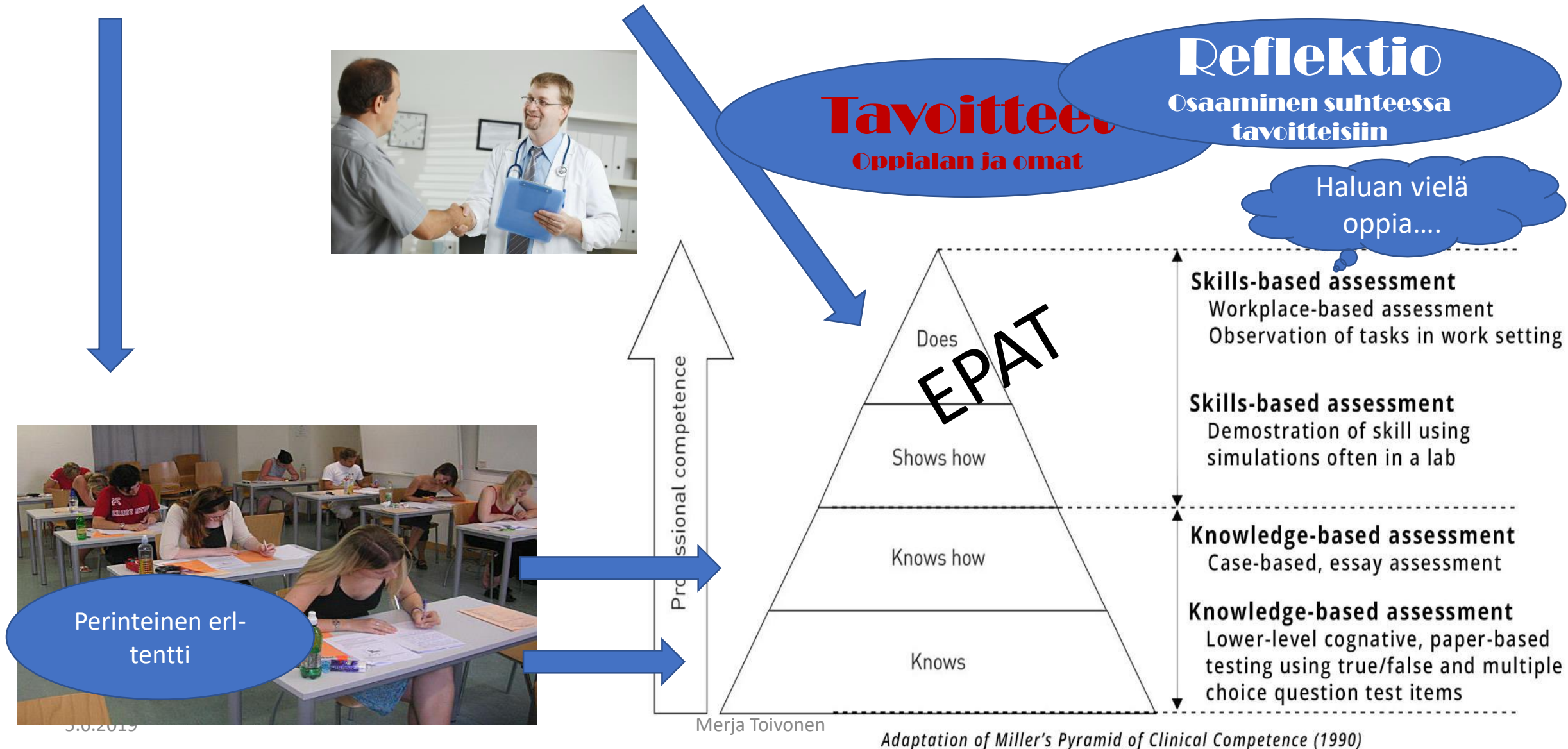
Systemaattinen
arviointi

Van Melle E, Frank J. A Core Components Framework for Evaluating Implementation of Competency-Based Medical Education Programs. Acad Med. 2019 Jul;94(7):1002-1009.

Osaamisperustaisuus erikoislääkärikoulutuksessa

Osaamistavoitteet	Osaamisen asteittainen karttuminen	Joustava ja yksilöllinen koulutus	Tavoitteellinen ohjaus	Systemaattinen arviointi
Kaiken lähtökohta ja perusta	Etapit eli ammatillisen kehittymisen välitavoitteet	Aika on vain yksi mittari	Ohjaus työssä!	Työssä suoriutumisen arviointi tentin rinnalle
Pohjana CanMedsin osaamisalueet		Työssäoppiminen tukee asteittaista osaamisen karttumista	Oppijälähtöisyys, omien tavoitteiden asettaminen	Arviointi dokumentoidaan läpinäkyvästi
Potilaan ja työelämän tarpeet	Arvioinnin työkalut: Mini-CEX, DOPS, CBD, 360		Valmentava ohjausote	Sähköinen tietojen kokoaminen (ELSA)
Mitä valmistuvan erikoislääkärin pitää osata?			Tunnistetaan kehittymiskohteita	
Kuvattu opinto-oppaassa	EPA:t, lokikirja	1:1 sääntö	Kouluttajien pedagoginen koulutus	Opinto-oppaan liitteenä

Summatiivinen ja formatiivinen arviointi

Mikä on EPA?

- EPA (entrustable professional activity) tarkoittaa **alalle tyypillistä työtehtävää tai toimintoa**, jossa kuvataan vaadittavat taidot ja jota arvioidaan ennalta määritettyjen kriteerien mukaisesti.
- Sisältää useita CanMEDS-kukan ”lehtiä”
- EPA ei ole arviointimenetelmä vaan osaamisen vaiheittainen kuvaus
 - arviointimenetelmät pitää miettiä jokaiseen EPAaan erikseen
- **EPA-tehtävien ei ole tarkoitus kattaa kaikkia opittavia asioita**
 - osaamistavoitteet pitää määritellä ensin ja useimmat erikoisala säilyttänevät myös tentin
- Yhdelle erikoisalalle sopiva lukumäärä voisi olla 10–(20) EPAa?
 - **Ensin muutama pilotointiin ja sitten laajempi suunnittelu!**

Vuodeosastokierto

Tauluvuori T. Duodecim 2018; 134: 2197–201, sovellettuna AFMC, Swiss EPAs, Royal College of Canada Internal Medicine

1. Lyhyt kuvaus	Sairaalan vuodeosastoilla jokapäiväisen lääkärintiennon yhteydessä potilaan hoitoon osallistuvien henkilöstöryhmien edustajat päivittävät tietonsa potilaan tilanteesta ja laativat tulevan vuorokauden jatkotutkimus- ja hoitosuunnitelman. Potilaan kotiutuksen valmistelu on oleellinen hoitoprosessin osa.	
2. Keskeiset CanMEDS-roolit	Lääketieteellinen osaaminen Vuorovaikutustaidot Yhteistyötaidot Johtaminen Ammattisuus Terveyden edistäminen	
3. Suoritusta koskevat odotukset - tiedot - taidot - asenteet	Erikoistuva voi suorittaa epäsuoran valvoman alaisena/ raportoida jälkikäteen - valmistautuu kiertoon tutustumalla potilasta koskeviin päivystysaikaisiin merkintöihin ja tarvittaessa tutkimalla potilaan itse raportoi hoidon kannalta oleelliset tiedot potilaan nykytilasta, anamneesista ja statuksesta potilaan ymmärtämällä kielellä - osallistaa potilaan hoitoon osallistuvat henkilöstöryhmät keskusteluun - priorisoi monisairaalan potilaan tarvitsemat tutkimukset ja hoitotoimenpiteet - päivittää ajantasaiseen lääketieteelliseen tietoon perustuvan hoitosuunnitelman potilaan sairauskertomukseen - määrittää ja kirjaa potilaan tarvitsemat lääkkeet ja nesteet - valitsee tilanteeseen sopivat tarvittavat diagnostiset tutkimukset yhteisymmärryksessä potilaan kanssa - suorittaa kierrolla sovitut tehtävät oikea-aikaisesti - tekee ja kirjaa mahdolliset hoidonrajauspäätökset - huolehtii tiedonkulusta muihin potilaan hoitoon osallistuviin yksiköihin - varmistaa, että potilaskiertoon osallistuvilla on oikeus saada potilasta koskevaa tietoa - kunnioittaa potilaan itsemääräämisoikeutta ja yksityisyyden suojaa -	
4. Ehdotuksia arviointimenetelmiksi - miten arvioit edistymistä	Potilastapauskeskustelut, potilasasiakirjamerkinnot.	
5. Päiväys, suositus ja allekirjoitus - voimassaoloaika	Erikoistuva tarvitsee vielä harjoitusta	Hyväksyn erikoistuvan suorituksen

Esimerkki EPA: Vuodeosastokierto

Tavoitteena on, että kaikki erikoisalat laativat muutaman EPA:n joita pilotoivat lähivuosien aikana → laajennus vähitellen n.10-20 EPA:aan

Korvaavatko EPA:t joskus tentin?

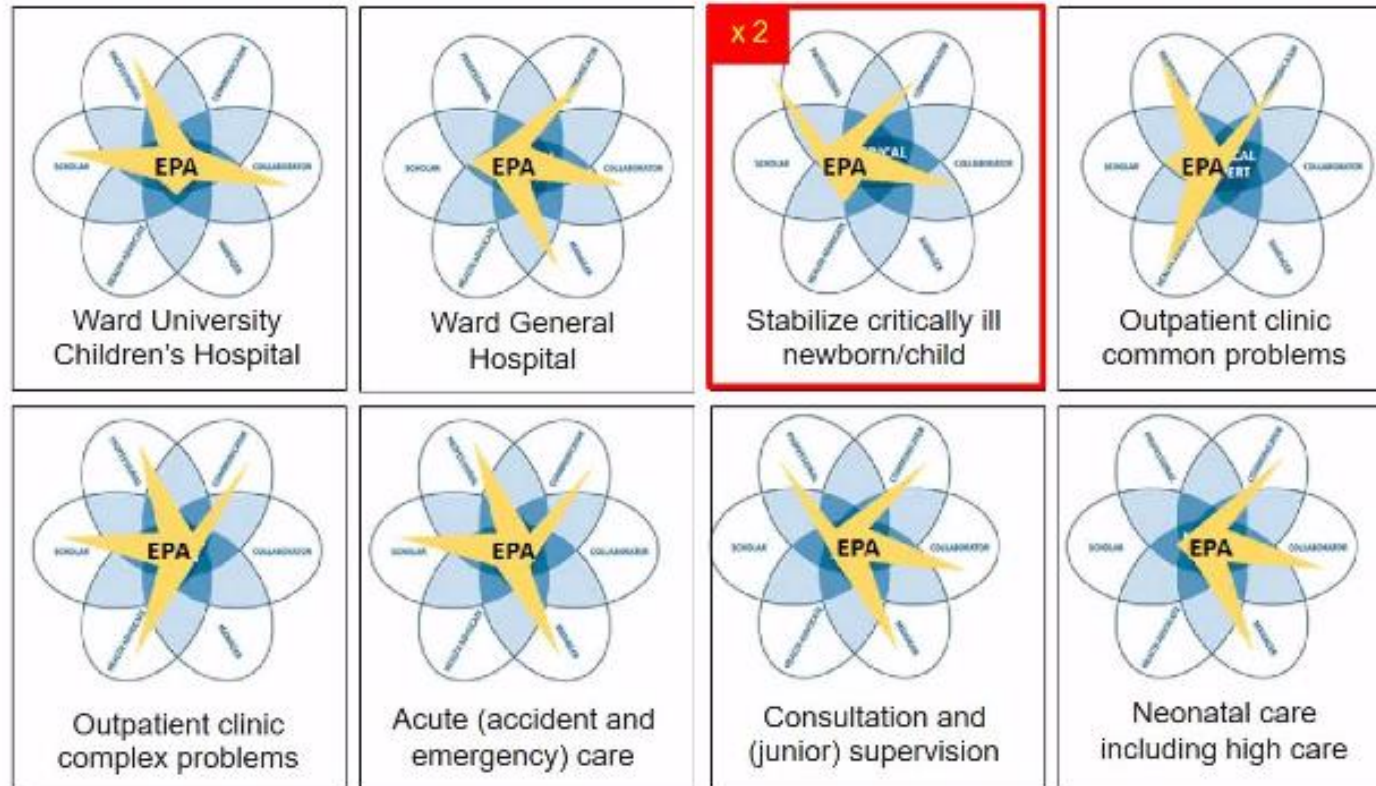
Tuskin, mutta niillä kuvataan, mitä työtehtäviä erikoislääkäriin pitää osata ja ne monipuolistavat osaamisen arviointia

Periaate:

Vaadittavat EPA:t ja ja niiden aikataulu on kirjattu opinto-oppaaseen

Erikoistuva pyytää arviointia → suoritukset kirjataan ELSA:aan

9 EPA's of the general pediatrician

Osaamisen arviointityökaluja

- Mini-CEX eli klinisen työskentelyn tai vastaanottotapahtuman arviointi
- DOPS eli toimenpidetaitojen arviointi
- CBD (case based discussion) eli potilastapauskeskustelu
- Vastaanottopäiväkirja
- 360 – arviointi (vuorovaikutustaidot)
- Erilaisia työkaluja voidaan käyttää jonkin yksittäisen taidon arvioinnissa tai osana EPA:aa

Mini-CEX - klinisen työn arviointia

Erikoistuvan nimi _____

Erikoistumisvuosi / pvm _____

Arvioijan nimi ja oppiarvo _____

Potilaan tulosyö tai työ dg. Lyhyt tarkempi kuvaus (esim. AKUHOI, lähete tms)

--

Arvioidaan erityisesti
(ympyröi)

Anamneesi Potilaan tutkiminen Diagnoosi Hoito Kommunikatio

Arvioi erikoistuvan taso vaiheeseen nähden (rastita)	Ei seurattu	Perusasioissa opittavaa	Hyvä osaaminen		Erinomainen
			lisäoppi tarpeen	lisäopilla paremmaksi	
Anamneesi					
Potilaan tutkiminen					
Tutkimukset					
Klininen päätöksenteko ja arviointi					
Jatkosuunnitelma					
Kommunikointi					
Ammattimaisuus					

Mikä meni hyvin

--

Oppimistavoitteet

--

Miten päästä tavoitteisiin

--

Ohjattavan allekirjoitus

Läsinut ei Anna Meuronen
Hyväksyjä yl Harri Pikkariainen

Ohjaajan allekirjoitus

Copyright 2019 ©

Viisi luottamuksen astetta matkalla erikoislääkäriksi

Aste	Erikoistuvan rooli	Määritelmä
1	Ohjaajan toiminnan seuraaminen	Erikoistuva seuraa ohjaajan työskentelyä, muttei aluksi osallistu siihen. Kokemuksen kasvaessa erikoistuva saa osallistua toimintaan.
2	Toiminta suoran ohjauksen alaisena	Erikoistuva suorittaa toimenpiteen siten, että ohjaaja on samassa huoneessa valmiina puuttumaan tilanteeseen, jos erikoistuva näyttää tarvitsevan apua.
3	Toiminta epäsuoran ohjauksen alaisena	Erikoistuva suorittaa tehtävän itsenäisesti. Ohjaaja pystyy tarvittaessa tulemaan apuun nopeasti.
4	Toiminta ilman ohjausta	Erikoistuva suorittaa tehtävän itsenäisesti ja raportoi ohjaajalle jälkikäteen. Tässä vaiheessa erikoistuva on jo hyvin lähellä erikoislääkärin pätevyyttä.
5	Toiminta ohjaajana	Erikoistuva suorittaa tehtävän itsenäisesti ja pystyy tarvittaessa ohjaamaan itseään kokemattomampia kollegoita.

Osaamisen arviointi käytännössä (ehdotus)?

- Käytössä olevat arviointitavat on kirjattu opinto-oppaan liitteeseen (esim. EPA:t)
- Erikoistuva pyytää arviointia (kirjataan ELSA:aan)
- Siirtyminen luottamuksen tasolta toiselle perustuu ohjaajien tekemiin toistuviin ohjaaviin eli formatiivisiin arvioihin.
- Koulutettavan tulee saavuttaa ennalta määritelty osaamisen taso (taso 4 = hyväksytty) ja ennalta määriteltyjen kriteerien mukaiset taidot.
- Kouluttajalääkäri kokoaa erikoistujasta tehdyt arviot puolivuositain ja tekee niistä yhteenvedon.
- Erikoisalan koulutuksen vastuhenkilö (prof) tekee summatiivisen päätöksen siirtymisestä luottamuksen tasolta seuraavalle.
- Arvioinnista annettava palaute ohjaa oppimista.

Käytännön keinoja osaamisperustaisen koulutuksen edistämiseksi

- Koulutusvastuuhenkilöiden tehtävänä on koota työryhmät suunnittelemaan alan osaamisperustaista koulutusta → eri alat eri vaiheessa
- Turun yo:n sivuille koottu infopaketti osaamisperustaisuudesta:

<https://www.utu.fi/fi/yliopisto/laaketieteellinen-tiedekunta/ammattillinen-jatkokoulutus/osaamisperustainen-koulutus>

- Duodecim Oppiportti –verkkokurssit
- Vastaavat koordinaattorit: leila.niemi-murola@hus.fi ja Mika Martikainen mik.mar@utu.fi
- Erikoislääkärikouluttajien pedagogiset kurssit
- Käytännön apu koulutusvastuu- eli kova-lääkäreiltä